

Koduse kasvatuse õpiringi töökava.

Koostanud mag. A. Elango.

Üldisi juhiseid.

Teemi tähtsus. Kodu on tänapäeval kõigi poolt tunnustatud tähtsaimaks kasvatusteguriks ja vanemad lapse kõige mõjuvamaiks kasvatajaiks. Kahjuks on seni liiga vähe pandud rõhku vanemate ettevalmistamisele selle nii vastutusriikka ülesande täitmisele. Selle tõttu esineb kasvatusvigu, mis mõnikord purustavad lapse kogu elu. Et tõsta kodude kasvatuslikku taset, on Eesti Karskusliidu kodukasvatustoimkond (aadr. Tartu, Gustav-Adolfi 18) asunud organiseerima vastavasisulisi õpiringe, kus lastevanemad ja teised asjast huvitatud isikud isetegevuse põhimõttel võiksid tutvuda olulisemate küsimustega lapse hingeelu ja koduse kasvatuse alalt. Et õpiringi tööd hõlbustada, on koostatud alljärgnev kava.

Kava. Kava on koostatud kahes ulatuses: kitsamas ja laiemas. Kitsama ulatusega kava tahab olla jõukohane ka tavalisele algkooli haridusega inimesele, kuna laiema ulatusega kava vähemalt referentidelt eeldab keskharidust (ja saksa keele mõistmist). Kavad ei erine üksteisest mitte ainult küsimuste käsitlemise põhjalikkuselt, vaid ka küsimuste valikult. Laiema ulatusega kavas on pandud rohkem rõhku lapse hingeelu tundmaõppimisele, koondatud kavas aga lapsehoiu ja kasvatusvahendite läbitöötamisele. Kuna kasvatusküsimusi põhjalikumalt käsitlevat kirjandust eestikeeles on vähe, on laiema ulatusega kavas tulnud võtta appi ka mõned võõrkeelsed (saksaakeelsed) teosed. Põhiraamat on mõlemal juhul üks ja sama. Kitsama ulatusega kavas on aines jaotatud 22, laiema ulatusega kavas 26 koosoleku peale.

Kava kasutamisel. Kavas on igaks koosolekuks nähtud ette mõned leheküljed põhiraamatust, mis iga osavõtja enne koosolekut peab kodus lugema läbi. Täienduseks sellele on igaks koosolekuks nähtud ette 1—3 referaati täiendava kirjanduse põhjal. Mõne koosoleku kavas on ka ülesandeid, mis osavõtjad pärast koosolekut kodus peavad töötama läbi ja tulemused järgmisel koosolekul kandma ette. Nii kujuneb õpiringi koosoleku käik normaalselt järgmiseks:

1. Õpiringi juhataja lühike kokkuvõtte eelmisel korral käsitletud küsimusest.
2. Osavõtjate aruanded kodus täidetud ülesannetest (kui neid oli).
3. Õpiringi juhataja lühike sissejuhatus antud korral arutusele tulevale küsimusele.
4. Lühikesed referaadid osavõtjailt ja pärast neid läbirääkimised.
5. Järgmiseks korraks määratud ülesannete tutvustamine õpiringi juhataja poolt.

Referaadid. Referaadid moodustavad õpiringi töö tuuma. Et hõlbustada nende koostamist, on kavas märgitud ära probleemid, mis igas referaadis tulevad selgelt ja ülevaatliselt lahendada. Pole keelatud ka uusi probleeme võtta juurde või kavas märgitud muuta. Peale kavas iga referaadi jaoks eraldi märgitud kirjanduse tuleb kõigil referentidel pidada silmas ka põhiraamatut. Referaadid ei tarvitse olla pikad, mitte üle 10—15 minuti. Kus kirjandust vähe juhatatud, võib olulisemad kohad sellest lugeda lihtsalt ette.

Läbirääkimised. Läbirääkimistel avaldavad osavõtjad oma mõtteid käsitletava küsimuse kohta, küsivad referendilt või koosolijailt seletust, kui nad mõnest asjast ei saa aru jne. Eriti tähtis on, et toodaks ette oma kogemusi. Hoidutagu vaidlustest vaidluse enda pärast. Kui läbirääkimised ei võta hoogu, võib juhataja osavõtjale kas või nimeliselt esitada küsimusi, mis nad arvavad ühest või teisest käsitletud asjast või millised on nende kogemused sel alal. Et osavõtjail alati oleks võimalik olla töö käiguga kontaktis, peab igal osavõtjal olema käesolev kava ja muidugi ka põhiraamat.

Õpiringide tööst üldse vt. E. Kubjas: Õpiringid. E. Venderi kirj. Tallinn, 1931. Hind 1 kr. 25 s.

Kirjanduse laenamise võimalus. Kitsama kava jaoks saab E. Karskusliidult kavas ettenähtud raamatuid laenata kasutamiseks tähtajaga kuni 6 kuud. Selleks tuleb Liidule ette saata 10 krooni tagatiseks ja 1 kroon tarvitamise tasu kogu aja eest. Liidu org-idele ja usaldusmeeste ja koolijuhatajate vastutusallkirjade vastu laenutatud raamatute eest kautsjoni ei nõuta. Saatekulud kannab tarvitaja ja need arvatakse kautsjoni tagasimaksmisel sellest maha. Kaotatud ja rikutud raamatud tasub tarvitaja. Üle tähtaja hoitud raamatute eest tuleb tasuda iga nädala päält 25 senti rohkem. Laiemas kavas ettenähtud kirjandust saab E. Karskusliidult laenutada piiratud ulatuses.

Õpiringi registreerimine. E. Karskusliidu kodukasvatustoimkond palub lahkesti temale teatada, kui kusagil õpiringi tegevusse on astunud, ära märkides vähemalt ringi juhatajat ja kirjavahetuse aadressi. Raskuste korral k-toimkond annab maksuta nõu.

Kirjandus.

I. Põhikirjandus (peab olema igal ringi liikmel):

1. Käesolev kava.
2. A. Elango. Kasvatusteadus. „Noor-Eesti“ kirj. Tartus 1934. Hind 2 kr. (kavas lühendatult Elango I).

II. Täiendav kirjandus (referentidele).

1. Adler, A. Raskelt kasvatatavad lapsed. E. Lastesõprade Ühingu kirj. Tallinn, 1932. Hind 15 s.
2. Elango, A. Lapsepõlv ja iseloom. „Elav Teadus“ nr. 19. E. Kirjand. Seltsi kirj. Tartu, 1933. Hind 1 kr. (kavas lüh. Elango II).
3. Elango, A. Laps ja ühiskondlikud pahed. E. Karskusliidu kirj. Tartu, 1933. Hind 10 s.
4. Klein, J. Pärvus ja rahvas. K.-Ü. „Loodus“ Tartu 1926. Hind 2 kr. 75 s.
5. Koppel, H. Kas võib lastele anda alkoholi. E. Karskusl. kirj. Tartu 1930. Hind 10 s.
6. Kurvits, A. Kool ja kodu kasvatusteguritena. E. Karskusl. kirj. Tartu 1933. Hind 10 s.
7. Lüüs, A. Laste ühiskondlik tervishoid. K.-Ü. „Loodus“ Tartu 1926. Hind 3 kr.
8. Madisson, O. Lastehoid esimesil eluaastail. E. Akad. Naiste Ühingu kirj. Tartu, 1929. Hind 1 kr. (kavas lüh. Madisson).
9. Martin, A. Kuidas kasvatada lapsi tööle? E. Karskusl. kirj. Tartu 1933. Hind 10 s.
10. Niggol, C. H. Kasvatuse radadel I—IV. Tall. E. Kirj. Ühisuse kirj. Hind (4 köidet) kokku 4 kr. 5 s. (kavas lüh. Niggol I—IV).
11. Ostra-Oinas, A. Laisk laps. E. Lastesõprade Ühingu kirj., Tallinn 1932. Hind 15 s.
12. Ploompuu-van-Nest, Ö. Eeskuju ja kasvatus. E. Karskusl. kirj. Tartu 1934. Hind 10 s.
13. Reima, V. Sõnakuulmise kool. E. Karskusl. kirj. Tartu 1922. Hind 15 s.
14. Roos, H. J. J. Rousseau. E. Kirj. Seltsi kirj. Tartu 1930. Hind 4 kr.
15. Tamm, R. Meie kino kasvatuslik mõju. Tartu l. pedag. muuseumi kirj. 1933. Hind 10 s.
16. Treffner, E. Lapse mäng ja mänguasjad. E. Karskusl. kirj. Tartu 1934. Hind 10 s.

17. Ajakirjad „Taluperenaine“ nr. 2 1933 ja „Eesti Naine“ nr. 2 1932, nr. 3 1933 ja nr. 7 1934.

Laiema kava järgi teotsevates õpiringides tulevad eelmainitule lisaks veel järgmised teosed:

18. Bühler, K. Abriss der geistigen Entwicklung des Kindes. Quelle u. Meyer, Leipzig 1929. Hind RM. 1.80.
19. Madisson, H. Sugemeid meie noorsoo suguelu algusest. E. Tervishoiu Muuseumi väljaanne, Tartu 1929. Hind 15 s.
20. Martna, M. Elukorteri viletsus ja selle lahendamise võimalused. E. Tervishoiu Muuseumi väljaanne. Tartus. Hind 5 s.
21. Niggol, C. H. Montessori meetodi äradused. Tall. E. Kirj. Ühisus. 1923. Hind 20 s., või selle asemel: Montessori, M. Mein Handbuch (kavas lüh. Montessori I); või selle asemel: M. Montessori. Selbsttätige Erziehung im frühen Kindesalter (kavas lüh. Montessori II).
22. Payot, J. Tahte kasvatamine. E. Kirj. Seltsi kirj. Tartu, 1926. Hind 2 kr. 40 s.
23. Pärvus ja valik. Tõutervishoiu käsiraamat. K.-Ü. „Loodus“, Tartu 1927. Hind 3 kr.
24. Stern, Erich. Seelische Störungen und Schwererziehbarkeit bei Kindern und Jugendlichen. F. Hirt, Leipzig 1932. Hind RM. 2.85 (kavas lüh. E. Stern).
25. Watson, J. B. Psychische Erziehung im frühen Kindesalter. F. Meiner, Leipzig 1929. Hind RM. 3.50 (kavas lüh. Watson).

Märkus. Kõiki loetletud raamatuid on võimalik tellida Eesti Karskusliidu kaudu. Täiskomplekt kirjandust (ilma põhiraamatuteta) kitsama kavaga õpiringile maksab 20 kr. 15 s. ja laiema kavaga õpiringile umb. 38 kr. Kes tähendatud summa saadab E. K-liidule ette, neile saadetakse raamatud ilma postikuludeta kätte.

Kava.

I ulatusega (kitsam) kava.

1. koosolek. Kasvatuse osa ühiskonnas.

Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 1.

Referaat: *Niggol* I, lk. 9—43.

Probleemid: 1. Mis vahe on taime-, looma- ja inimesekasvatuse vahel? 2. Kasvatuse ja õpetuse vahekord. 3. Millal algab ja lõpeb kasvatus? 4. Mida tahetakse kasvatusega saavutada? 5. Mis takistab kasvatust pääsmast mõjule?

2. koosolek. Pärvus ja kasvatus.

Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 2, I lõige.

Referaat: *J. Klein*. Pärvus ja rahvas.

Probleemid: 1. Kuidas on võimalik teha kindlaks vaimsete omaduste päritavust? (Tuua näiteid geeniusse kujunemise ja päritavuse protsessist). Mis räägib vaimsete omaduste päritavuse poolt, mis vastu? Mis vahe on alge ja omaduse vahel? Kuidas koostada sugupuud?

Ülesandeid: Iga osavõtja koostagu oma sugupuud nii kaugele, kui andmeid on.

II ulatusega (laiem) kava.

1. koosolek. Sama, mis I ulat. kava järgi 1. koosolekul.

2. koosolek. Sama, mis I ulat. kava järgi 2. koosolekul. Peale selle:

2. referaat: Pärvus ja valik.

Probleemid: 1. Mendeli seadused. 2. Kurikalduvuslikkuse edasikandumine põlvest põlve.

3. referaat: *E. Stern*, lk. 30—59.

Probleemid: 1. Millised hingelised rikked ja haigused on päritavad? 2. Kuidas nad mõjuvad kasvatusele?

3. koosolek. **Umbritsev kultuur ja kasvatus.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 2. II ja III lõige.
1. referaat: *A. Elango*. Laps ja ühiskondlikud pahed.
Probleemid: 1. Mille all kannatavad kehvadest kodudest lapsed kõige enam? 2. Mille all kannatavad lapsed jõukatest kodudest? 3. Kumb on paremais arengutingimuses, kas maa- või linnalaps? 2. referaat: *R. Tamm*. Meie kino kasvatuslik mõju.
Probleemid: 1. Kuidas hinnata kino kunsti seisukohalt? 2. Millise sisuga filmid on meie kinodes ülekaalus? 3. Mis suhtes on kino mõju noorsoole eriti halb? 4. Kuidas olukorda parandada? 3. referaat: *H. Koppel*. Kas võib lastele anda alkoholi?
Probleemid: 1. Mil kujul antakse lastele kõige sagedamini alkoholi? 2. Miks kahjustab alkohol eriti lapsi?
Ülesandeid: Iga osavõtja kogugu andmeid, mil määral esineb ümbruses alkoholi andmist a) imikutele, b) lastele enne kooli, c) kooliealistele lastele.
4. koosolek. **Umbritsevate inimeste mõju lapsele.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 2. IV lõige ja pt. 4.
Referaat: *Niggol* I, lk. 101—167.
Probleemid: 1. Miks armastavad lapsed ema rohkem kui isa? 2. Miks on ainulapse seisukord perekonnas halb? 3. Mida tuleb pidada silmas laste mängukaaslastes suhtes? 4. Milliseid omadusi peab evima ideaalne kasvataja?
5. koosolek. **Imiku (rinnalapse) eesthoolitsemine.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 31.
Referaat: *Madisson*, lk. 7—43.
Probleemid: 1. Millest on tingitud imikute kõrge surevus meil ja teistes maades? 2. Millest tuleb raseduse ajal hoiduda? 3. Milline peab olema lapse voodi? 4. Imiku riietamine (mähkimine). 5. Imiku vannitamine. 6. Korra ja järjekindluse tähtsus lapse elus.
Näidata kuulajaile pilte refereeritavast raamatust.
6. koosolek. **Imiku toitmine.**
Referaat: *Madisson*, lk. 44—69.
Probleemid: 1. Juhiseid lapse toitmiseks rinnaga. 2. Juhiseid lapse kunstlikuks toitmiseks.
Näidata kuulajaile pilte refereeritavast raamatust.
7. koosolek. **Hoolitsemine väikelapse eest.**
Referaat: *Madisson*, lk. 70—84(—104).
Probleemid: 1. Hambad ja hoolitsemine nende eest. 2. Lapse riietus. 3. Lapse
3. koosolek. Sama, mis I ulat. kava järgi 3. koosolekul.
Peale selle 1. referaadi juurde veel järgmist kirjandust: *M. Martna*. Elukorteris vietsus ja selle lahendamise võimalused ja *E. Stern*, lk. 60—67.
4. koosolek. Sama, mis I ulat. kava järgi 4. koosolekul.
Peale selle:
2. referaat: *E. Stern*, lk. 68—89.
Probleemid: 1. Ödipuskompleksi mõiste. 2. Alaväärsustunde tekkimine. 3. Milline asend õdedevendade keskel on lapse arengule soodsaim?
5. koosolek. **Lastehoid esimesil eluaastail.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 31.
1. referaat: *Madisson*, lk. 7—84.
Probleemid samad, mis I ulat. kava järgi 5., 6. ja 7. koosoleku referaatide puhul.
2. referaat: *Watson*, lk. 97—111 ja 123—134.
6. koosolek. **Vaimse arengu põhiseadused.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 5., 6., 7.
Referaat: *Bühler*, lk. 7—23; 45—51 ja *Elango* II, lk. 12—23.
Probleemid: 1. Miks ei saa last kohelda kui väikest täiskasvanut? 2. Mida arvata „imelastest“? 3. Millist osa etendavad inimese elus instinktid? 4. Dressuuri mõiste ja dressuuri tehnik (näiteid loomade taltsutamiseks). 5. vahe mõistuse ja instinkti vahel.
7. koosolek. Sama, mis I ulat. kava järgi 8. koosolekul.
8. koosolek. **Lapse taju ja kujutluste areng.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 9.
Referaat: *Bühler*, lk. 62—81.
Probleemid: 1. Millal hakkab laps nägema? Kuulma? Lõhna tundma? 2. Kuidas tekib asja-, aja- ja ruumitaju? 3. Kujutluste tekkimine. 4. Lapse mälu ulatus.
- toitmine. (4. Tavalisemaid lastehaigusi.).
Näidata osavõtjaile pilte refereeritavast raamatust.
8. koosolek. **Lapse vaimse arengu astmed.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 8.
Referaat: *Niggol* I, lk. 167—198.
Probleemid: 1. Milliseid astmeid võib eritleda lapse arengus? 2. Milliseid ülesandeid on igal astmel täita inimese koguaarengus? 3. Millised tegevusalad on igal astmel esiplaanil? 4. Milliseid kasvatuslikke vahendeid tuleb tarvitada igal astmel?
9. koosolek. **Kodu tähtsus kasvatuses.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 22.
Referaat: *Niggol* II, lk. 1—38 ja *A. Kurvits*. Kool ja kodu kasvatuseteguritena, lk. 7—11.
Probleemid: Kas perekond on inimesele olemuslik või ainult oludest tingitud nähe? 2. Mis vahe on perekonna ja klubi või ühingu vahel? 3. Kummat eelistada: kas kasvatust perekonnas või lastekodus? 4. Kuidas mõjub lagunenu perekond laste saatusele? 5. Millised asjaolud soodustavad perekonna lagunemist?
10. koosolek. **Lastehoolekanne Eestis ja selle tähtsus kasvatuses seisukohalt.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 23.
Referaat: *A. Lüüs*. Last ühiskondlik teravishoid, lk. 28—55; 63—114.
Probleemid: 1. Lastehoolekande minevik. 2. Lastekodude arv ja liigid Eestis. 3. Millistel tingimustel võetakse lapsi lastekodudesse? 4. Mis otstarve on nõuandlatel emadele? 5. Millised anormaalsete laste kodud on Eestis ja kus need asuvad?
Referaati võib poolitada, nii et üks käsitleb küsimust põhimõtteliselt, teine esitab Eesti kohta käivad andmed.
11. koosolek. **Lasteaiaid, nende tähtsus ja tegelik töö neis.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 24.
Referaat: *Niggol* II, lk. 72—170 ja *Elango* I, pt. 21.
Probleemid: 1. Lasteaedade tekkimine. 2. Miks on lasteaiaid tarvilikud. 3. Millist osa etendas Fr. Fröbel lasteaedade arengus? 4. Mis tähtsus on Montessoril lasteaedade alal? 5. Millega tegelevad lapsed lasteaia? 6. Milliseid võimalusi oleks lasteaia asutamiseks või ta tegevuse laiendamiseks õpiringi asukohas?
12. koosolek. **Kool ja kodu. Eesti koolisüsteem.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 25, 26, 27.
1. referaat: *Niggol* III, lk. 1—118.
Probleemid: 1. Millest on tingitud vast-
9. koosolek. **Lapse fantaasia.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 30.
Referaat: *Bühler*, lk. 88—101.
Probleemid: 1. Mis suhtes erineb lapse fantaasia täiskasvanute omast? 2. Mis vahe on fantaasia ja hallutsinatsioonil? 3. Kuidas avaldub lapse fantaasia mängus?
10. koosolek. **Lapse keele areng.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 16, I ja II lõige.
Referaat: *Bühler*, lk. 51—59.
Probleemid: 1. Kas kõnelemise võime on päritav või õpitav? 2. Mis mõte on lapse lallamisel? 3. Kumb on kõnelema õppimisel olulisem, kas silm või kõrv? 4. Mida tähendavad lapse esimesed sõnad? 5. Millal hakkab laps normaalselt kõnelema?
11. koosolek. **Lapse mõtlemine.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 12.
Referaat: *Bühler*, lk. 116—144.
Probleemid: 1. Millal muutub laps võimeliseks loogiliselt mõelda? 2. Kuidas seletab laps endale maailmanähteid? 3. Mis tähtsus on laste küselusel?
12. koosolek. **Lapse joonistused.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 16, III ja IV lõige.
Referaat: *Bühler*, 101—116.
Probleemid: 1. Missugused arengu astmed teeb lapse joonistamine läbi? 2. Kuidas neid võiks korvutada keele arenguga? 3. Kuidas lapse joonistamist soodustada?
13. koosolek. **Lapse tundmused ja tahe.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 14, 15.
Referaat: *Niggol* IV, lk. 213—236.
Probleemid: 1. Mis vahe on instinktiivse ja tahtelise tegevuse vahel? 2. Kuidas kasvatada tahet? 3. Millal hakkab laps tundma lõbu ja norgu? Lapse tundmuste üldisloom.

- olu kooli ja kodu vahel? 2. Mis suhtes kool täiendab kodu? 3. Milliste astmete ja tüüpide järgi jagunevad koolid mujal ja Eestis?
2. referaat: A. Kurvits. Kool ja kodu kasvatusteguritena, lk. 1—7, 11—16.
Probleemid: 1. Miks kodu ja kool peavad töötama käsikäes? 2. Kuidas on lastevanematel võimalik võtta osa kooli elust?
13. koosolek. **Kas vabadus või sõnakuulmine?**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 29.
Referaat: Niggol IV, lk. 247—259.
V. Reima. Sõnakuulmise kool.
Probleemid: 1. Kas täiskasvanuil on õigus nõuda üksteiselt sõnakuulmist? 2. Mis sunnib nõudma sõnakuulmist kasvatuses? 3. Millal ja mis suhtes tuleb lapsele jätta vabadus? 4. Mis tähtsus on vabadusel kasvatuses?
14. koosolek. **Eeskuju ja kasvatus.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 30.
Referaat: Ö. Ploompuu-van-Nest. Eeskuju ja kasvatus.
Probleemid: 1. Miks laps aimab täiskasvanuid järele ja keda neist eriti? 2. Millal on järeleaimamine kõige intensiivsem? 3. Kumb on tähtsam, kas teadlik või ebatoadlik eeskuju? 4. Kas kasvataval mak-sab end teadlikult seada eeskujuks?
15. koosolek. **Käsk ja keeld, tasu ja karistus.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 32, 33.
1. referaat: Niggol IV, lk. 244—247 ja 259—281.
Probleemid: 1. Kui palju on soovitatav käskida? 2. Kuidas käskida? 3. Mis ots-tarb on tasul ja karistusel. 4. Millised tasud on soovitatavad? 5. Kuidas karis-tada? 6. Millised karistused ei ole luba-tavad? 7. Miks on moodne pedagoogika kehalise karistuse vastu?
2. referaat: J. J. Rousseau suhe käskmisele ja karistamisele. Allikaks: H. Roos. J. J. Rousseau, lk. 69—220.
Probleemid: 1. Rousseau suhe käsule ja keelule. 2. Miks Rousseau pooldab loo-mulikke karistusi? 3. Näiteid loomulikest karistustist „Emile'i“ järgi.
16. koosolek. **Mäng ja mänguasjad.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 34.
1. referaat: Niggol II, lk. 171—226.
Probleemid: 1. Mis tähtsus on mängul lapse arengus? 2. Kuidas lapse mängu juhtida?
2. referaat: E. Treffner. Lapse mäng ja mänguasjad (võib terveni ette lugeda).
Probleemid: 1. Millised mängud on lapse igal arenguastmel esiplaanil? 2. Mis täht-
14. koosolek. **Last eintelligent-sus ja selle mõõt-mine.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 17.
Harjutusi Binet-Simoni testide rakendamise-ga las-te juures kas üheskoos või igaüks kodus eraldi.
15. koosolek. Sama, mis I ulat. kava järgi 9. koosolekul.
16. koosolek. Sama, mis I ult. kava järgi 10. koosolekul.
17. koosolek. **Lasteaiad, nende tähtsus ja tege-lik töö neis.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 24 ja 21.
1. referaat: Niggol II, lk. 72—170.
Probleemid: 1. Lasteaeda-de tekkimine. 2. Miks on lasteaiad tarvilikud? 3. Fröbeli osa lasteaedade arengus. 4. Tegevus Frö-beli lasteaias.
2. referaat: Niggol, Montes-sori metoodi äraldused või Montessori I (või Montesso-ri II).
Probleemid: 1. Montes-sori osa lasteaianduses. 2. Tegevus Montessori laste-majas.
- Läbirääkimistel läbi aruta-da, millised võimalused olek-sid lasteaias asutamiseks või selle tegevuse laiendamiseks õp-irangi asukohas.
18. koosolek. Sama, mis I ulat. kavas 12. koosolekul.
19. koosolek. **Tahtekasvatus.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 28, 29, 30, 31, 32, 33.
1. referaat: Niggol IV, 236—292.
Probleemid: 1. Kas vaba-dus või sõnakuulmine? 2. Käsk ja keeld. 3. Tasu ja karistus. 4. Kehalise ka-ristuse küsimus.
2. referaat: Ö. Ploompuu-van-Nest. Eeskuju ja kasva-tus (võib lugeda osaliselt ette).
3. referaat: J. Payot. Tahte kasvamine.
20. koosolek. **Töö ja mäng kas-vatusvahendina.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 34, 35.

- sus on mänguasjadel? 3. Millistele nõue-tele peavad vastama mänguasjad? 4. Mil-liseid mänguasju ei tohi lastele anda?
3. referaat: Mäng ja mänguasjad Montes-sori kasvatussüsteemis. Allikad: *Elango* I, pt. 21-b ja c ja *Elango* II, lk. 68—73.
Probleemid: 1. Kes on M. Montessori? 2. Miks Montessori ei poolda tavalist mängu? 3. Millega tegelevad lapsed Mon-tessori lastemajades?
- Ülesanne: Mõelda järele, milline mänguasi oleks sobivaim kindida 3-, 4-, 7- või 12-aastasele lapsele.
17. koosolek. **Kuidas kasvatada lapsi tööle.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 35.
Referaat: A. Martin. Kuidas kasvatada lapsi tööle (võib terveni ette lugeda).
Probleemid: 1. Mis suhtes erineb töö mängust? 2. Millisteks töödeks on laps võimeline? 3. Milliste tööde eest tuleb last hoida? 4. Miks haritud noored mõ-nikord võõrduvad tööst?
18. koosolek. **Kasvatusevad.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 37.
1. referaat: A. Adler. Raskelt kasvatata-vad lapsed (olulisemad kohad võib lugeda ette).
Probleemid: 1. Millised tagajärjed on liiga hellitaval kasvatusel? 2. Kuidas mõ-jub liiga nõudlik kasvatus? 3. Kuidas vältida kasvatusvigu?
2. referaat: Milliste kasvatusvigade eest hoiatab J. J. Rousseau. Allikad: H. Roos. J. J. Rousseau, lk. 69—220.
Tuua näiteid Emile'i kasvatuses.
- Ülesanne: Tuua vähemalt üks elust võetud näide kasvatusvigade kohta.
19. koosolek. **Lapse vale.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 38-b.
Referaat: Ajak. „Taluperenaine“ nr. 2, 1933 (võib terveni lugeda ette).
Probleemid: 1. Mis suhtes erineb näilik vale pärisvalest? 2. Mida tahab laps saa-vutada valega? 3. Kas ja millal on vale elus lubatud? 4. Kuidas kasvatada lapsi tõelikkusele?
20. koosolek. **Jonn ja laiskus lapse juures.**
Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 38-c ja 38-e.
Referaat: A. Ostra-Oinas. Laisk laps (võib olulisemad kohad ette lugeda).
Probleemid: 1. Miks laps jonnib? 2. Kui-das ta jonnib? 3. Kuidas võidelda jon-niga? 4. Miks laps on laisk? 5. Mis teha laiskuse vastu?
1. referaat: I ulat. kavas 16. koosoleku 1. referaat.
2. referaat: I ulat. kavas 16. koosoleku 2. referaat.
3. referaat: I ulat. kavas 17. koosoleku referaat.
Ülesanne: Sama, mis I ulat. kava järgi 16. koosolekul.
21. koosolek. Sama, mis I ulat. kavas 18. koosolekul.
Peale selle
3. referaat: Watson, lk. 57—73.
22. koosolek. Sama, mis I ulat. kavas 19. koosolekul.
Peale selle:
2. referaat: E. Stern, lk. 107—112.
Probleemid samad, mis I ulat. kavas 19. koosolekul.
23. koosolek. Sama, mis I ulat. kavas 20 koosolekul.
Peale selle:
2. referaat: E. Stern, lk. 113—124.
Probleemid samad, mis I ulat. kavas 20. koosolekul.
3. referaat: Watson, lk. 74—96.
24. koosolek. Sama, mis I ulat. kavas 21. koosolekul.
Peale selle:
1. referaat: E. Stern, lk. 98—103.
2. referaat: Watson, lk. 20—32 ja 34—56.
Probleemid: 1. Kas hirm on päritav või õpitav? 2. Mida kardab laps päri-vu-se mõjul? 3. Kuidas laps õpib kartma? 4. Kuidas hirmu kõrvaldada?
25. koosolek. Sama, mis I ulat. kavas 22. koosolekul.
Peale selle:
2. referaat: E. Stern, lk. 94—98.
3. referaat: Watson, lk. 111—123.
Probleemid samad, mis I ulat. kavas 22. koosolekul.
26. koosolek. **Lapse ja noorsoo suguline kasvatus.**
1. referaat: Madisson. Suge-meid meie noorsoo suguelu algusest, lk. 3—16.

21. koosolek. **Lapse hirm.**

Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 38-d.

Arutada osavõtjate poolt toodud näidete põhjal läbi tähtsamad hirmu nähted ja püüda jõuda selgusele, millest need on tingitud.

Ülesanne: Iga osavõtja korraldagu võimalust mööda kodus *Elango* I, pt. 38-d kirjeldatud katsed (umb. aastase lapsega) ja jutustagu tagajärgedest järgmisel koosolekul.

22. koosolek. **Halbu harjumusi lapse elus.**

Läbi lugeda: *Elango* I, pt. 38-f, 38-g ja 38-h.

Referaat: Ajak. „Eesti Naine“ nr. 2 1932, nr. 3 1933 ja nr. 7 1934.

Probleemid: 1. Miks lapsed ei söö mõningaid toite? 2. Mis teha selle vastu? 3. Miks mõned lapsed teevad voodi märjaks? 4. Mis teha selle vastu? 5. Kuidas hoida ära päkaimemise harjumust?

Probleemid: 1. Millal ärkab suguiha esmakordselt? 2. Millal algab suguline läbikäimine? 3. Millal algab onaneerimine?

2. referaat: *E. Stern*, lk. 124—132.

Probleemid: 1. Kuidas võidelda onanismiga? 2. Kas suguline karskus kunni abiellumiseni on võimalik? 3. Prostitutsiooni põhjused ja hädaohud.

3. referaat: *Watson*, lk. 135—163 ja *Madisson*. Suge-meid meie noorsoo suguelu algusest, lk. 17—24.

Probleemid: Kuidas seletada lastele inimese saamislugu? 2. Kes seda peaks tegema, kas ema, isa või õpetaja?

Koduse kasvatuse eksam.

Et äratada huvi koduse kasvatuse küsimuste vastu, korraldab Eesti Karskusliidu kodukasvatustoimkond koduse kasvatuse eksamid. Eksamit võib õiendada kas alam- või ülemastmes. Alamastme eksami õiendajailt nõutakse osavõttu I ulatusega (kitsama) kavaga koduse kasvatuse õpiringist ja seal ettenähtud küsimuste läbitöötamist. Ülemastme eksami õiendajailt nõutakse osavõttu II ulatusega (laiema) kavaga õpiringist ja seal ettenähtud küsimuste läbitöötamist.

Eksamit õiendada soovijad teatavad kas isiklikult või õpiringi juhataja kaudu omast soovist E. Karskusliidu kodukasvatustoimkonnale. Viimane saadab 5 küsimust, millele eksami õiendajad hiljemalt 2 nädala jooksul õpiringi juhataja järelevalvel peavad kirjalikult vastama. Vastused vaatab E. K. kodukasvatustoimkonna poolt selleks määratud isik või komisjon läbi ja teeb otsuse, kas eksam loetakse õiendatuks või mitte. Eksami õiendanuile antakse tunnustus, kuhu ära märgitakse, kas eksam on õiendatud rahuladavalt või edukalt. Eksami edukalt õiendajad saavad toimkonna määramisel kirjanusliku preemia.

Kes eksamit tahavad õiendada väljaspool õpiringi, need peavad läbi töötama a) Alamastme eksamiks: *A. Elango*. Kasvatusteadus („Noor-Eesti“ kirj., Tartu, 1934) ja *O. Madisson*. Lastehoid esimesil eluaastail (E. Akad. Naiste Ühingu kirj., Tartu, 1929). b) Ülemastme eksamiks: Peale alamastme eksami nõudmiste veel *K. Bühler*. Abriss der geistigen Entwicklung des Kindes (Quelle und Meyer, Leipzig, 1929) ja *E. Stern*. Seelische Störungen und Schwererziehbarkeit bei Kindern und Jugendlichen (F. Hirt, Breslau 1932). Nad teatavad soovist eksamit õiendada samuti kirjalikult E. K. kodukasvatustoimkonnale, kust neile saadetakse 5 küsimust 1 nädala jooksul kirjalikult vastamiseks. Vastuste läbivaatamine ja hindamine toimub samuti, kui ülemaal kirjeldatud.

Eesti Karskusliidu kodukasvatustoimkond.
Tartu. Gustav-Adolfi 18. Telef. 404.
Postkast 86.